

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Academic Journal of Language and Literature

CİLT/VOLUME: 4, SAYI/ISSUE: 2, AĞUSTOS/AUGUST 2020

Tarık FİDAN

YL Öğrencisi, Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi
fidantarik97@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1169-790X>

Köprülü Abdullah Paşa'nın Üç Gazeli

The Three Ghazals of Köprülü Abdullah Pasha

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 18.06.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 09.07.2020

Yayın Tarihi/Published: 30.08.2020

Atıf/Citation

Fidan, Tarık (2020). Köprülü Abdullah Paşa'nın Üç Gazeli. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4 (2), s. 355-366. DOI: 10.34083/akaded.754601

Fidan, Tarık (2020). The Three Ghazals of Köprülü Abdullah Pasha. *Journal of Academic Language and Literature*, 4 (2), p. 355-366. DOI: 10.34083/akaded.754601

<https://doi.org/10.34083/akaded.754601>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Bir döneme ilim, edebiyat, idare alanında damgasını vuran Köprülü Ailesi, 17. yüzyılın ikinci yarısında devletin çalkantılar yaşadığı bir dönemde mutlak otoriteyi ele geçirmişlerdir. Köprülü Ailesinden olan Kars Seraskeri Abdullah Paşa, devletin otoritesini sağlamak amacıyla çeşitli görevlerde yer almış ve kılıcıyla, kalemiyle daima hizmetlerin içerisinde bulunmayı istemiştir. Hayatı boyunca ilim tahsil etmeyi kendine şiar edinmiş ve bu vesileyle çeşitli eserler kaleme almıştır. Köprülüâde Abdullah Paşa edip, adil, şair ve cesur bir kişiliğe sahipti. Kurmuş olduğu vakıflarla adından sıkça söz ettirmiş bir devlet adamıdır. Özellikle Arap şiirine beslediği sevgi sayesinde çeşitli şiirler kaleme aldığı görülmektedir. Geleneğimizin yapısını yansıtan şiir mecmuaları birçok şairimizi ve şiirlerini gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu mecmualardan birisi olan ve İstanbul Atatürk Kitaplığında Melih Cevdet Yazmaları K.249 numarada kayıtlı bir mecmuanın içerisinde Abdullah Paşa'ya ait olan üç gazel tespit etmiş bulunmaktayız. Abdullah Paşa'nın yazmış olduğu kasidelerden hariç gazel nazım şekliyle kaleme aldığı şiirlerinin de olduğu görülmektedir. Şairin şiirlerinde kullanmış olduğu mahlası da bu mecmua sayesinde öğrenmiş bulunmaktayız. Çalışmamızda şairin hayatı ve eserleri ele alındıktan sonra gazellerin çeviri yazı alfabesiyle tanıtımı yapıp şiirler üzerinden şairin edebî kişiliği hakkında tespitler ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Abdullah Paşa, gazel, mecmua, şiirler.

Abstract

In a period when the state was in turmoil in the second half of the 17th century, the Köprülü family, which made its mark in the field of science, literature and administration, took over the absolute authority. Kars Seraskeri Abdullah Pasha, a member of the Köprülü family, took part in various duties in order to ensure the authority of the state and always wanted to be in the services with his sword and pen. Throughout his life, he made a slogan of collecting science and on this occasion he wrote various works. Köprülüâde Abdullah Pasha had a fair, poet and brave personality. He is a statesman who has been frequently mentioned by the foundations he has established. It is seen that he wrote various poems, especially thanks to his love for Arabic poetry. Poetry magazines reflecting the structure of our tradition reveal many of our poets and poems. We have identified three ghazals belonging to Abdullah Pasha in one of these magazines and in a journal registered in Melih Cevdet Manuscripts K.249 in the Istanbul Atatürk Library. It is seen that Abdullah Pasha has poems he wrote in ghazal form in addition to the kasides he wrote. Thanks to this magazine, we learned the pseudonym that our poet used in poetry. In our study, after discussing the life and works of our poet, we will try to reveal in formation about the literary personality of the poet through poems by introducing the ghazals with the translation writing alphabet.

Keywords: Abdullah Pasha, gazel, mecmua, poems.

Giriş

Klasik Türk Edebiyatı'nın en önemli kaynakları arasında yerini alan şiir mecmuaları kültürümüze dair birçok unsuru taşımaktadır. Şairlerin şiirleri topladığı bu mecmualar, divanlarda yer almayan şiirlerin tespit edilerek mürettep divan oluşturulması yolunda büyük öneme sahiptir. Şiir mecmuaları sadece dönemin edebî tarzının yansıtılmasında rol oynamaz aynı zamanda o dönemde yer alan şairlerin ne kadar beğenildiklerinin de birer göstergesidir.

Bazı şairler, divanlarını tertip ettikten sonra kaleme aldığı şiirlerini divanlarına eklememiş ve bu mecmualarda yer vermeyi tercih etmiştir. Dolayısıyla bu şiirlere mecmualarda veya cönklerin kenarlarında rastlamaktayız. Edebiyatımızın gelişimine katkı sağlamış birçok şairin bu mecmualarda şiirleri mevcuttur. Buna ilaveten adını hiç duymadığımız pek çok şaire yine bu mecmualar sayesinde ulaşmaktayız.

Şairlerin bütün şiirlerinin tespit edilmesi büyük bir çaba gerektirmektedir. Elde edilen yeni divan nüshalarının yanında bu mecmuaların da dikkatlice incelenmesi gerekmektedir. Mecmuaların, birçok şair hakkında yer alan bilgilerin güncellenmesinde payı oldukça büyüktür. Şiir mecmuaları aynı zamanda tezkireler gibi önemli birer kaynakça sayılmaktadır. Kimi zaman tezkirelerde abartıya kaçıldığı görülmektedir. Mecmualardan elde edilen bilgiler sayesinde objektif beyanlara ulaşılarak doğru bir araştırmanın yapılması sağlanmaktadır.

Mecmualarda yer alan şiirlerin, atıfta bulunulan şairlere ait olup olmadığı her ne kadar şüpheyle bakılması gereken bir konu olsa da bu şiirlerin edebiyata kazandırılması gerekmektedir. Mecmualarda mürettibinden kaynaklanan çeşitli hataların bulunabileceği ve mecmuaların yüzde yüz güvenilir kaynaklar olmadığını da belirtmek lazımdır (Koç, 2020: 40). Mecmualara da sürekli kuşkuyla bakılmaması da gerekmektedir. Zira mecmualara hep şüpheyle baktığımız takdirde diğer yazmalara, söz gelimi divan nüshalarına da aynı kuşkuyla yaklaşmaktan bizi ne alıkoyacaktır? Birçok çalışmaya konu olan mecmuaların, şairlerle ilgili yeni bulguların elde edilmesine yardımcı olduğunu ve edebiyat tarihinin şekillenmesine ciddi katkılar sağladığını da göz ardı edemeyiz.

Son dönemlerde birçok araştırmanın konusu olan şiir mecmuaları, elde edilen yeni bilgilerle Klasik Türk Edebiyatı'nın yeniden şekillenmesine yardımcı olmaktadır. Şiir mecmualarının titizlikle incelenerek ortaya koyulması ve bu edebî birikimin edebiyat âlemine aktarılması gerekmektedir. Bu mecmualardan birisi de İstanbul Atatürk Kitaplığı Melih Cevdet Yazmaları K.249 numaraya kayıtlı bir mecmuadır. Bu çalışmada, Abdullah Paşa'ya ait olduğu tespit edilen üç gazeline yer verilecektir.

Abdullah Paşa'nın Hayatı ve Eserleri

Hayatı

17. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin idaresinde bulunan Köprülü Ailesi, devletin çalkantılı döneminde devlet yönetiminde çeşitli vazifelerde bulunmuş, içeride ve dışarıda birçok faaliyet alanlarıyla devlete güç kaynağı olmaya çalışmıştır. Bu aileye mensup devlet adamlarının birisi de Abdullah Paşa'dır. Ebu Nâile künyesi ile tanınan, Köprülü Fazıl Mustafa Paşa'nın(1102/1691) ortanca oğlu olarak dünyaya gelmiştir (Süreyya, 1996: 95). Abdullah Paşa'nın doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ağabeyi Numan Paşa'nın h.1675 tarihinde doğduğu göz önüne alınırsa Abdullah Paşa'nın 1680-85 yılları arasında dünyaya geldiği tahmin edilmektedir (Erkan, 2007: 8). Kendisinin 'Zâdegân' grubuna dâhil olması hayatındaki zorlukları hızlı bir şekilde atlatmasına yardımcı olmuştur.

Tıpkı mensup olduğu aile geleneğindeki gibi kendisi de iyi bir eğitim almış, ömrü boyunca ilimle meşgul olmuş, zekâsıyla kendisine hayran bırakmıştır. Özellikle Arapça ilminde bilhassa Kur'an kıratında iyi bir eğitime sahiptir. Abdullah Paşa; nişancılık, sadaret kaymakamlığı, valilikler, seraskerlikler ve serdarlık gibi devlet görevlerinde yer almıştır. Şeyhülislâm Feyzullah Efendi'nin (ö. 1115/1704) damadı olup kılıcıyla ve kalemiyle hizmetlerde bulunan ilim sahibi vezirlerdendir (Mehmet Tahir, 1972: 263-64).

H.1113/M.1701 tarihinde vezir makamında bulunan Abdullah Paşa'nın Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin kızı Zübeyde Hanım ile izdivacından sonra kendisi İstanbul Kaymakamı olmuştur (Topçu, 2010: 43).

Abdullah Paşa'nın Ammar Bey, Ayaz Bey, Hamdi Mehmet Bey, Sadık Mehmet Bey, Affan Bey adında çocuklarının olduğu, bir kızının ve bir oğlunun da vefat ettiği bilinmektedir (Türk Ansiklopedisi, 1975: 293).

1705/6 Sakız, 1707 Sivas, 1709 Trabzon, 1710 Ağrıboz, 1715 Aydın Valisi, 1716 Kudüs ve Hamit sancakları, 1717 Şam, 1718 Diyarbakır, 1720 Erzurum Valisi, 1723 Azerbaycan ve Tebriz seraskeri, 1734-35 İran seraskeri olmuştur. Edirne Vakası sırasında memur olan Cebeci takımının sefere katılmalarını sağlamak için onların birikmiş paralarının ödeyerek, sefere katılmalarını sağlamıştır¹ (Uzunçarşılı, 1995: 23-24). Abdullah Paşa âlim ve olgun olduğu kadar da ileri görüşe sahip bir zattır.

¹ Bu durum; Rami Mehmet Paşa tarafından Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin tahakkümünden kurtulmak için bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Tarihe Birinci Edirne Vakası olarak geçen bu olay sonucunda sadece Şeyhülislam Feyzullah Efendi katledilmekle kalmamış aynı zamanda sadrazam Rami Mehmet Paşa da makamından olmuştur. Padişah II. Mustafa tahttan indirilerek yerine III. Ahmet tahta geçmiştir.

Abdullah Paşa, Nadir Han'ın ordusu ile çarpışmak üzere Kars'ta serasker kuvvetleriyle birlikte Arpaçay'da savaşıma başlamıştır. Abdullah Paşa emri altında bulunan askerlerin disiplinini sağlayamadığı için Arpaçay Meydan Muharebesinde Nadir Şah'a mağlup olmuş ve burada şehit düşmüştür (Türk Ansiklopedisi, 1975: 293).

Bu muhaberede büyük kayıp veren Osmanlı Devleti'nin bütün top ve mühimmatı Nadir Şah'ın eline geçmiştir. Arpaçay'da Osmanlı birlikleri yenildikleri için Güney Kafkasya'da yer alan kalelerden çıkmak zorunda kalmışlardır. Güney Kafkasya'da 12 yıllık Osmanlı hükümranlılığı son bulmuştur (Ateş, 2010: 118). Nadir Şah bu savaştan sonra Osmanlı güçlerinin Güney Kafkasya'yı boşaltmaları üzerine hiçbir zorlukla karşılaşmaksızın Gence-Karabağ, Revan, Tiflis ve Kahetiya'yı tekrar Safevi Devleti'ne geri kazandırmıştır.

Abdullah Paşa birçok vakfiye inşa ettirerek bu yapıları toplumun hizmetine bu yapıları sunmuştur. Halkın her türlü ihtiyacının karşılanması konusunda gerekli tedbirleri titizlikle ele almış ve birçok kütüphaneye kitaplar vakfetmiştir².

Eserleri

Vakfetmiş olduğu eserlerle milletin gönlünde taht kuran Abdullah Paşa'nın, ilmi konulardaki maharetiyle de adından sıkça bahsedilmiştir. Yazmış olduğu şiirleri ve Arap dili alanındaki kıraat eserleriyle kendini ispat edecek birikime sahip olduğu görülmektedir (Sula, 2015: 1870). Kıraat konulu el-İfâdetü'l-Muknia fi Kırâati'l-Eimmeti'l-Erbaa adlı eserini yazmıştır. Dürriyât-Nuhâtü'l-Eşâr isminde şiirlerini kapsayan bir eseri vardır. Aynı zamanda Şerhu'l-Kasideti'l-ayniyye'lİbn-i Sina³ adında bir şerh çalışması bulunmaktadır.

Bağdatlı İsmail'e göre Arapça bir divana sahiptir. (Cunbur, 2002: 50). Abdullah Paşa'nın yöneticilik vasfı nedeniyle, devletin merasim geleneğiyle ilgili olarak yazdığı ve Osmanlı'nın farklı dönemlerindeki merasimlerini anlatan Mukaddime-i kavâni-i teşrîfât adlı eseri, türünün en önemli derlemelerindendir (İpşirli, 1988: 125).

Birçok kaside kaleme alan Abdullah Paşa'nın, kayınpederi Şeyhülislam Feyzullah Efendi hakkında yazmış olduğu⁴ bir kasideyi Selim Efendi (1138/1726) zor şerh

² Oluşturduğu vakıf eserleri için bkz. Topçu, Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın 15 Cemadiel-evvel 1133- 14 Mart 1721 tarihli Vakfiyesi'ne İmar Faaliyetleri ve Bani Kişiliği, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, C.4, S: 17 (Bahar 2011), s. 405-415.

³ Süleymaniye Ktp., Hamidiye kolu, no. 389.

⁴ Behçet-i İbrahim, *Silsiletü'l-Asafiyeti Fi Devleti'l-Hakaniyyeti'l-Osmaniyye* (Tarih-i Sülale-i Köprülü), Köprülü Kütüphanesi, Ahmet Paşa, No: 212. vr.190a.

etmiştir. Abdullah Paşa Arap şiirine karşı ilgisini çeşitli eserler ortaya koyarak göstermiştir.

Kayınpederi Şeyhülislam Feyzullah Efendi'ye hitaben kaleme aldığı 46 beyitlik Kaside-i Vaviyyesi'nden örnekler:

1.beyit اما فى الهوى مشكى لمن ضره البلوى فاشكو الذى بى منك لو تنفع الشكوى

Aşk yüzünden musibetlerden bir türlü kurtulamayanın, şikâyetini iletebileceği bir merci yok mudur? Şikâyette bulunmak fayda sağlayacaksa senin yüzünden başıma gelen musibetleri oraya arz edeyim.

46.beyit ولا زلت مسرورالجنان موطا الجناب رحيب الباع للمعتفى متوى

Sen, hâlâ kalplerin umudu, gelenlerin konaklayabileceği yer, cömertlik ve iyilik arayanların sığınağısın.

1

Gazel-i 'Abdu'llâh Paşa⁵

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

- 1 Ben bende-i maḥzûne-i zâr eyleme Yâ Rabb
Dil virdini âlüde-i ḥâr eyleme Yâ Rabb
- 2 Müstağrıḳ-ı luṭfuñ ni'amuñ olmadı iken
Cürmi güneḥüm⁶ gerdene bâr eyleme Yâ Rabb
- 3 Şâyân-ı 'iḳâb itmede nefsum beni ammâ
Birligün ḥaḳḳ için nefsüme bâr eyleme Yâ Rabb⁷
- 4 Ḳurbıyyet-i sâlâra resim ile 'azîz it
'Âşîlere maḥşerde bâr eyleme Yâ Rabb⁸
- 5 Vaz'-ı rû eyleyecek ḥâk-i siyâha tenhâ
Ḥâne-i ḳabrümi sen 'aḳreb mâr eyleme Yâ Rabb⁹
- 6 Gösterme zebânı yüzünü çeşmüme aşlâ

⁵ Melih Cevdet Yazmaları K.249, vr.103b

⁶ Metin içerisinde kelimenin orijinali "günâh" şeklindedir. Vezin gereği "güneḥ" şeklinde okunmuştur.

⁷ Mısra vezne uymamaktadır.

⁸ Mısra vezne uymamaktadır.

⁹ Beyit vezne uymamaktadır.

Ra'nâ kuluñ aşüfte-bîmâr eyleme Yâ Rabb

Müteveffâ Cennet-Mekân Esbak-ı Karş Muhâfızı Merhûm Şehîd 'Abdu'llâh Paşa¹⁰

2

Ġazel-i Merhûm 'Abdu'llâh Paşa¹¹

fe'il'tün (fâ'ilâtün) fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

- 1 Gözlerim râhdadır ol sâki-i gül-rû gelmez
Gelsede sâde gelür sâgarı memlü gelmez
- 2 Nigehe mestini der-hâtır idince yârin
Gündüz¹² hayâliyle giçer gicede uyku¹³ gelmez
- 3 Her zemân Hâzret-i Tayyâr gibi bir kâdr-şinâs
Girmez erbâb-ı diliñ destine yâ hû gelmez
- 4 Var işe naqd-i hüner 'arz idegör Ra'nâyı
Dürr-i yektâ gibi biñ yilda bir ancağ gelmez

3

Ġazel-i Ra'nâ¹⁴

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Şâh-bâzum teşne bahtı câm-ı ülfet gösterür
Ehl-i himmet mülci[?]-i ebvâb-ı himmet gösterür
- 2 Kârı tevfiği Hudâdan istemeye dehr kim
Sıdkı bâli feyzle ihlâşa diğkat gösterür

¹⁰ Nüsha: vr.106a

Bu gazellerin tamamı Köprülü Abdullah Paşa'ya ait olduğu tespit edilmiştir. Kars civarında bulunan ve seraskerlik, muhafızlık yapan Köprülü Abdullah Paşa'dır. 1735 yılında Nadir Şah'a karşı savaşırken şehit düşmüştür.

¹¹ Melih Cevdet Yazmaları K.249, vr.104a

¹² Nüsha: gün, vr.106a

¹³ Nüsha: uyhu, vr.106a

¹⁴ Melih Cevdet Yazmaları K.249, vr.105b

- 3 Dâ'imâ 'irfân yâdı eylemek olmaz beyân
Kâh zarâfet kâh letâfet kâh haqîkat gösterür
- 4 Tâc-ı bâlâya münâsib 'ışk-ı dil-güftâr ile
Ma'ni-i tâze zemende şevk-i lezzet gösterür
- 5 Çok temeddüh şâ'irâna şart-ı evveldür velî
Kilk-i Ra'nâ mu'cizâne hayli hikmet gösterür

Şiirlerden Hareketle Şairin Edebî Kişiliğinin Değerlendirilmesi

- Abdullah Paşa'nın bugüne kadar sadece kasideleri bilinmekteydi. Bu çalışma ile kasidelerinin yanı sıra gazellerinin de mevcut olduğu ortaya konmuştur. Abdullah Paşa'nın tespit edilen bu üç gazeli onun şiir konusundaki maharetini ortaya koyması bakımından kayda değerdir.

- Şiirlerinde yer yer aruz kusurları görülmektedir.

-Şiirlerinde ahenk musikisine dikkat ettiği görülmektedir. Ayrıca şairin şiirlerde kullanmış olduğu "Ranâ" mahlası ilk defa bu gazellerde ortaya çıkmıştır. Şairin şiirlerinde böyle bir mahlas kullandığı bilinmemektedir.

Gösterme zebânı yüzünü çeşmüme aşlâ

Ra'nâ kuluñ aşüfte-bimâr eyleme Yâ Rabb

-Şairliğin ilk şartının çok övülmek olduğunu ve ayrıca kendi kaleminden hünerler, hikmetler ortaya koyduğunu dile getirmektedir.

Çok temeddüh şâ'irâna şart-ı evveldür velî

Kilk-i Ra'nâ mu'cizâne hayli hikmet gösterür

-Gazellerinde teşbih, tenasüp, istiare, tekrar, telmih gibi söz sanatlarını görmek mümkündür.

*Teşbih

Her zemân Hâzret-i Tayyâr gibi bir qadr-şinâs

*Tenasüp

Müstağrıq-ı luţfuñ ni'amuñ olmadı iken

Cürmi günehum gerdene bâr eyleme Yâ Rabb

*Açık İstiare

Gözlerim râhdadır ol sâki-i gül-rü gelmez

*Tekrir

Kâh zarâfet kâh leţâfet kâh haķıķat gösterür

*Tezat

Gündüz hayâliyle giçer gicede uyķu gelmez

-Kelime ve kelime grubu rediflerin görüldüğü tespit edilmiştir.

Ben bende-i maħzûne-i zâr eyleme Yâ Rabb

kelime grubu redifleri

Dil virdini âlüde-i ĥâr eyleme Yâ Rabb

Şehbâzum teşne baĥtı câm-ı ülfet gösterür

kelime redifleri

Ehl-i himmet mülcî'-i ebvâb-ı himmet gösterür

-Kafiyeler genellikle Arapça-Arapça, Arapça- Farsça, Farsça-Arapça olarak tertip edilmiştir.

... ülfet
... himmet

... zâr
... ĥâr

... gül-rû
... memlû

Gazellerinde açık ve anlaşılır bir üsluba sahiptir.

-Şairimizin edebî kişiliği hakkında bilgiler oldukça sınırlıdır. Elimizde yer alan gazellerden hareketle şairin edebî kişiliği hakkında veriler ortaya koyma çalıştık. Şairin edebî kişiliğinin daha kapsamlı olarak değerlendirilmesi için eldeki şiir sayısının daha fazla olması gerekmektedir.

Sonuç

Yapmış olduğumuz bu çalışmada şiir mecmualarının edebiyatımızın teşekkülünde büyük bir rol oynadığı görülmektedir. Bu mecmuaların barındırdığı olduğu şiirlerin yanında adı duyulmamış şairlerin yer aldığı ve birer kaynakça sayılabileceği ortaya konulmuştur. Ele alınan mecmualar üzerinde çalışma yapan uzmanlar gerekli titizliği göstererek birçok yeni bilginin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Çalışmamızda yer alan İstanbul Atatürk Kitaplığında Melih Cevdet Yazmaları K.249 numaraya kayıtlı şiir mecmuası taranarak Köprülü Abdullah Paşa'ya ait olduğu tespit etmiş olduğumuz şiirler yer almaktadır. Bu şiirlerin (gazellerin) tanıtımı yapılarak çeviri yazı alfabesiyle ortaya konulmuştur. Abdullah Paşa'nın bugüne kadar şiirlerinde tespit edilemeyen bir mahlas kullandığı da bu çalışmayla ortaya çıkmıştır. Şiirlerde kullandığı bu mahlas 'Ranâ'dır. Abdullah Paşa'nın yazmış olduğu kasideler tespit edilerek araştırmacılar tarafından günümüze ulaştırılmıştır. Şairin kasidelerinin yanında gazel nazım şekliyle şiirler kaleme alması, onun şiir bilgisine ne kadar hâkim olduğunun bir göstergesidir. Devlet içerisinde birçok kademedede yer almış olan Abdullah Paşa'nın şairlik yönünün de devlet adamlığı kadar güçlü olduğu görülmektedir. Yapmış olduğumuz çalışmada Abdullah Paşa'nın hayatı, eserleri ve bu çalışmaya konu edilen şiirlerinden hareketle edebî kişiliğinin değerlendirilmesi, aynı zamanda gazellerin tanıtımı yapılarak çeviri yazı alfabesiyle aktarımı ele alınmıştır.

Kaynakça

- Anonim (1975). Köprülüler, *Türk Ansiklopedisi*, Ankara: C.XXII.
- Ateş, Abdurrahman (2010). *Osmanlı-İran Siyasi İlişkileri (1720-1747)*, Ankara: Altın Post Yayınları.
- Behçet-i İbrahim, *Silsiletü'l Asafiyyeti Fi Devleti'l-Hakaniyyeti'l-Osmaniyye (Tarih-i Sülale-i Köprülü)*, Köprülü Kütüphanesi, Ahmet Paşa, No. 212, vr.190a.
- Cunbur, Müjgan (2002). Abdullah Paşa, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C. 1, Ankara: AKM Yayınları.
- Erkan, Kemal(2007). *Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın Şark Seferi Seraskerliği Esnasında Tutulan Sefer Mühimmesi (N.1146 - Z.1147)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Yeni Çağ Tarihi Bilim Dalı, Tasnif-Özet- Transkripsiyon.
- İpşirli, Mehmet (1988). Abdullah Nâilî Paşa, *İslam Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- İsmail Hakkı Uzunçarşılı (1995). *Osmanlı Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, C.IV/1.
- Koç, Hamza (2020). XVII. Yüzyıl Divan Şairi Hayli ve Yayınlanmamış Gazelleri, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, S.12.
- Köprülüzâde Abdullah Paşa, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Kolu, No. 389.
- Mehmet Tahir (1972). *Osmanlı Müellifleri* (hızl: A. Fikri Yavuz, İsmail Özen), İstanbul: Meral Yayınevi, C. 1.
- Sula, Murat (2015). Köprülüzâde Ebu Naile Abdullah Paşa ve Kaside-i Vaviyyesi, *Turkish Studies*, Volume 10/8 Spring.
- Süreyya, Mehmet (1996). *Sicill-i Osmânî*, (hızl: Nuri Akbayar)İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Topçu, Sultan Murat (2010). *XVII. Yüzyıl ikinci Yarısında Etkin Bir Bani Ailesi: Köprülüler*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk İslam Sanatları Bilim Dalı.
- Topçu, Sultan Murat (2011). Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın 15 Cemadiel-evvel 1133-14 Mart 1721 tarihli Vakfıyesi'ne İmar Faaliyetleri ve Bani Kişiliği, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, C.4, S. 17.

EK:

